2017

10a Biennal d'Art Leandre Cristòfol

Oriol Fontdevila
CENTRE D'ART LA PANERA

Aquest any, amb motiu de la celebració de la desena edició de la Biennal d'Art Leandre Cristòfol, presentem una programació especial que s'expandeix més enllà de l'edifici de l'equipament mateix, fins a l'església de Sant Martí i el Dipòsit del Pla de l'Aigua, i que coincideix amb l'inici d'un procés de renovació del fons del Centre d'Art La Panera i de redefinició de l'esdeveniment, a cura d'una comissió formada pels crítics d'art Javier Hontoria, Oriol Fontdevila i Cèlia del Diego (directora de La Panera).

La Biennal ha estat el projecte que ha servit per alimentar d'art contemporani la col·lecció municipal de Lleida dipositada al Museu d'Art Jaume Morera. En els seus vint anys d'existència, s'ha consolidat un fons que és del tot singular en el territori català: per la seva continuïtat, per la coherència del seu full de ruta, així com per haver esdevingut un punt de referència pel que fa al col·leccionisme del treball d'artistes emergents i de mitja carrera en el context de l'Estat espanyol. En la seva desena edició, s'introdueixen alguns canvis a la Biennal que són prou significatius per parar-hi esment, i que afecten tant els formats amb què la Biennal es desenvolupa com les accions d'interacció amb l'esfera pública o el procés d'adquisició.
La direcció de La Panera s'ha acompanyat, en aquesta edició, per una comissió d'assessorament per a la selecció dels dotze artistes que participen en la Biennal d'enguany. Així mateix, una de les primeres tasques que ha afrontat aquesta comissió ha estat l'actualització dels criteris amb què se seleccionen les obres susceptibles de ser adquirides. En aquest sentit, la proposta d'artistes i de treballs exposats s'ha configurat atenent quatre paràmetres que han guiat l'acció de la comissió i que introdueixen algunes variants respecte de l'orientació que fins ara ha seguit la Biennal.

En primer lloc, s'ha treballat en clau de futuribles: en aquest sentit s'ha reafirmat un dels criteris amb què s'ha desenvolupat la Biennal des de la seva primera edició, ique és la selecció d'obres relatives a autors que es troben actualment en un estadid'emergència artística. El fons del Centre d'Art La Panera s'ha consolidat, així, com una iniciativa de risc i amb la qual es focalitza l'atenció en el treball que realitzen els artistes joves. D'aquesta manera, l'exercici de patrimonialització se situa en el mateix pla de contemporaneïtat que la producció dels treballs que s'adquireixen.

Pràcticament com una compensació del primer aspecte, el segon paràmetre d'actuació ha estat l'activació d'una certa mirada en retrospectiva: al llarg de les deu edicions de la Biennal, s'han efectuat un seguit d'apostes valentes, però amb el pas dels anys també s'hi poden detectar algunes llacunes. És per aquest motiu que s'ha cregut important de complementar l'exercici de mirar endavant i de seguir apostant per joves creadors amb una mirada que passa a través del retrovisor i que planteja la recuperació de figures de l'art català i espanyol que han tingut fins ara una escassa representació en les exposicions de les successives edicions de l'esdeveniment.

El tercer paràmetre que s'ha pres en consideració és una revisió dels límits territorials en els quals el projecte de La Panera busca tenir representativitat. De cara a la desena edició, s'ha desbordat el criteri estatal amb què fins ara s'ha articulat la iniciativa, per ampliar-ne l'abast a països limítrofs de l'Estat espanyol, com són Portugal i el Marroc, alhora que s'ha començat a treballar en un concepte difús de mediterraneïtat i el sud d'Europa. En aquest sentit, no s'ha optat tant per erigir unes noves fronteres territorials, sinó per seguir el fil que tracen els treballs artístics del nostre entorn i els desafiaments que aquests comparteixen, tant en el terreny estètic com polític, amb altres treballs de diferents latituds.

Finalment, el quart paràmetre afecta els mateixos processos del col·leccionisme. Quan es tracta d'art contemporani, molt sovint la qu esti. material i objectual no és l'aspecte més rellevant. Per aquesta raó, s'ha aprofitat el marc de la 10a Biennal d'Art Leandre Cristòfol per posar a prova alguns límits del fet de col·leccionar per mitjà de pràctiques que desafien obertament l'acte de ser patrimonialitzades, ja sigui perquè es basen en processos eminentment immaterials o bé perquè es tracta d'experiències que repten la mateixa possibilitat d'homogeneïtzar-se com a patrimoni. Per tant, si bé el col·leccionisme és una pràctica que sol vetllar per la integritat dels objectes, quan es tracta d'art contemporani creiem que s'ha de deixar una porta oberta als heterònims de l'art: això és, estudiar com incorporar a la col·lecció les línies de fuga, les derives, els canvis d'identitat i les maneres com el mateix art desafia la possibilitat d'articular-se com un camp propi, i es posa en relació amb altres disciplines.

D'altra banda, un altre aspecte que s'ha repensat és l'exposició de la Biennal, la qual s'ha concebut com una àgora amb la qual amplificar el debat amb els públics. L'exposició, que des de bon principi ocupa l'eix de la Biennal, ens ha semblat una bona oportunitat per fer-ho possible i estimular, així, un debat a l'entorn del col·leccionisme d'art, un aspecte que els museus habitualment protegeixen zelosament de la mirada del públic. En aquest sentit, el Servei Educatiu de La Panera ha treballat en l'articulació d'un seguit de mediacions per elaborar amb la ciutadania punts de vista alternatius sobre les propostes d'adquisició, que permetran, alhora, la incorporació de la veu de l'espectador en el discurs institucional. Així mateix, i de la mà del Museu d'Art Jaume Morera, s'han organitzat les jornades internacionals La Col·lecció Incompleta, amb les quals s'articularà un debat al voltant de les controvèrsies que recorren avui el col·leccionisme d'art contemporani. En l'àmbit de l'exposició, les propostes dels artistes s'acompanyen també de documentació amb la qual els visitants de la Biennal poden fonamentar majorment el seu punt de vista a l'entorn dels treballs. D'altra banda, aquest gest és també una mostra de l'aposta que des del centre es continua fent per les publicacions especials. En aquesta línia, enguany es presenta l'exposició dels quaranta-nou números produïts fins al moment de CRU, el projecte editorial d'Alex Gifreu i, coincidint amb l'efemèride de la Biennal, La Panera i CRU coediten el número 50 de la col·lecció.

La Biennal d'Art Leandre Cristòfol arriba a la seva desena edició amb ganes de fer un pas endavant. El fons del Centre d'Art La Panera s'ha consolidat sobradament al llarg dels darrers vint anys. Ara proposem portar-lo als límits, desafiar-ne la mateixa raó de ser, obrir-lo a la ciutadania i, alhora, treballar-lo segons les mateixes línies de fuga que planteja la pràctica artística contemporània: fer del col·leccionisme d'art una experiència en si mateixa contemporània.

Cèlia del Diego, Oriol Fontdevila i Javier Hontoria